

מילואים

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תִּקְוָה תִּקְנָה תִּקְנָה תִּקְנָה

המשך מעמוד קודם

הגרי"ח קניבסקי (שם עמי שעז) שגם אם קנה דברים שאינו רגיל בהם ומכוון לכבוד שבת, נחשבים הם כהוצאות שבת, ומימי הורה (שאלת רב עמי כח) שלא יקנה דברים יקרים ביותר, אלא עד כדי שלא יורגש ששולחנו חסר משהו. ותשלום עבור חשמל המיוצר בגרטור אף שהוא יקר יותר מחשמל המיוצר באופן הרגיל, הורה הגרי"ח קניבסקי (דרור יקרא שם) שהרי זה ככלל הוצאות שבת ויום טוב, וכן הורה הגרי"ח אלישיב והגרי"ח קרליץ (באורח צדקה פריא סי"ט).

ולקנות בגדים מיוחדים לשבת ויום טוב, הורה הגרי"ח פיינשטיין (רבנות אפרים ח"א סי' קפא) שגם זה ככלל הוצאות שבת ויום טוב. וכן לגבי הפסד הממון הנגרם בבטירת הגו שלא לצורך לאחר שהוסרו התבשילים מהאש, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ב תשובה יא) שהוא בכלל הוצאות שבת ויום טוב.

ח"ס סי' א) שכונתה אף להוצאות ראשי חודשים וחול המועד. ולגבי ימים טובים שקבעום חכמים כגון חנוכה ופורים, דעת הגרי"ח קניבסקי (שאלת רב עמי כט) שבהם לא נאמר כלל זה.

(6) והנהגה זו שאם הוסיף מוסיפין לו, דעת החזו"א (אמרי ישר שבת עמי קנז) שנאמרה רק במי שבאמת מאמין בכך.

ועד כמה יכול להוסיף בהוצאות שבת ויום טוב שעל זה נאמר שמוסיפין לו, דעת הגרי"ח אלישיב (שבות יצחק חשמל פ"ט עמי קפח ח"ג י"י) שנאמר על כל מה שהוא צורך בכדי השבת. ובכלל זה כל מה שרגיל להשתמש בחול למאור חימום וקירור [וראה מה שכתבנו בזה לעיל (סי' רמב סי' ה)]. וכן הורה הגרי"ח שיינברג (ספר זכרון דרור יקרא עמי שעה), שרק מה שדרוכו להוציא בסעודות חשובות נחשב כהוצאות שבת ויום טוב. אבל הוצאות מיוחדות שאין רגילות בהם, כגון לקנות מיני מגדים בסכומים יקרים, אינן בכלל זה. מאידך, דעת

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תִּקְנָה

המשך מעמוד קנ

טו (טו) יהיה אף שמח' למעט בו את ירוח השמחה, אבל נהגת היא בו מדרבנן, וכן דעת החמד משה (שם סי' ב) שאין מצות שמחה מדאורייתא בלילה הראשון, מאידך, במג"א (שם סי' ד) מבואר שגם בלילה הראשון יש מצות שמחה מדאורייתא. והעמק ברכה (שמחת יום טוב אות א) כתב בשם הגרי"ח הלוי, שאף לפי הדעות שדחתמעט הלילה הראשון ממצות שמחה דאורייתא, המיעוט הוא רק מחיוב השמחה של שלמו שמחה, אבל יש בו מצות דאורייתא של שמחה בין אנשים בבגדי צבעונים וקטנים בקליות ואנחים, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' יג).

(24) ואף בראש השנה שהוא יום הדין, כתב לקמן (סי' תקצו סי' א) שנחשב לחג ונאמרה בו מצות 'שמחת בחגך', שהרי כתוב בו 'ובסדר ליום חגך'.

(25) אף שהיא מצוה שהזמן גרמא, ביאר החוקן יחזקאל (תוספתא תגיגה פ"א היה) שמצות השמחה היא מדיני היום טוב, וכשם שנצטוו בו גם הנשים כמצות עשה של 'שבתוך', כך נצטוו גם במצות השמחה שביום טוב.

(21) ומי שלא היה לו יין לקדש עליו בבוקר, הורה הגרי"ח אייזנברג (ש"ס פ"ג ח"ג כח) שכמו שלענין שבת כתב בשע"ח צ"ע ל"ג (סי' רצא סי' ט) שאם לא היה לו יין בבוקר, צריך להדר ולקדש קודם סעודת שלישית, הוא הדין ביום טוב אף שאין בו סעודה שלישית, כשימצא יין בנושך כל היום צריך לקדש על היין ולסעד.

[משנ"ב סי' יז]

קדי לקרות קריאת שְׁמַע בְּזִמְנֵי תְּפִילָּה.

(22) ולגבי יום טוב ראשון של סוכות, כתב לקמן (סי' תרמד סי' א) שצריך להשכים משום דרחין מקדימין למצוות לקיים מצות זולב.

[משנ"ב סי' טז]

הוא מצות עשה מן התורה⁽²³⁾, דכתיב 'וְשִׂמְחֶתָּהּ כְּתִיב⁽²⁴⁾', וְנוֹהֲגֶתָּ לָהּ בְּיָמֵינוּ⁽²⁵⁾.

(23) ולענין חיוב מצוה זו גם בליל יום טוב הראשון של החג, כתב בשע"ח צ"ע ל"ג לקמן (סי' תקמו סי' טו) כשם השרית שאגת אריה (סי' טז) שלגבי הלילה הראשון דרשו בממרא (פסחים ע"א, א) מהכתוב (דברים

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תִּקְוָה תִּקְוָה תִּקְוָה

המשך מעמוד 248 [סי' תקט הערה 2]

החשמלי ובטלה תכונת המגנט, והקפ"ץ משתחרר וסוגר את צינור המ. לענין הולקת האש מריס בביריים אלו, יש לעיין אם הדבר מותר, שהרי האדם מייצר ורם חשמל, יש כאן כעין 'תחנת כח' בועיר אנפין המייצרת חשמל, ומסתבר שייצור זה אסור בשבת וביודיש משום מכה בפטיש, ואולי יש בוה אף איסור תורה, שאף שאין כאן חפץ מסוים שתקין ע"י הורם החשמל, מימי הכח החשמלי הוא כח חשוב מאד ומסתבר שאסור לייצר [ואף את"ל שאין כאן איסור מכה בפטיש מימי אסור הוא משום מוליד]. ואין צורך לבא בנידון זה לדברי החזו"א בענין העברת ורם בחוטים שכתב להוסיף משום איסור מכה, שבאן הדבר חמור יותר, מפני שבנידון החזו"א אין האדם מייצר את החשמל אלא רק משתמש בחשמל המיוצר בתחנת כח, אך בנידון האדם מייצר את עצם החשמל, ואף שבעלמא אין החשק לחשמל הנוצר מאליו, כגון החשמל הסטטי הנוצר על בנינים מסרימים ומתפרק בניצוצות, היינו שם שאין האדם זקוק כלל לחשמל אינו משתמש בו ולכן אין לו שום חשיבות, משא"כ כאן שהאדם משתמש ביום זה וכל המתקן מכוסה עליו. [ואף שלדעת מומחים יש תמיד ורימה מועטת של ורם חשמלי

המשך מעמוד הבא

הצרה בענין הדלקת גז ביו"ט בזמננו

[מהגרש"י גלבר שליט"א בעמ"ס ארחות שבת]

בענין התקני הבטיחות שבכיריים של המ, אשר מותרם לסגור את צינור המ אם כבתח האש, ובחיות [שנת ה' תשע"ב] מכוססים רובם ככולם על מיתקן הפוגל ע"י ייצור ורם חשמלי, אשר זהו אופן פעולתו: ליד האש מונחות שתי חתיכות מתכת, כל חתיכה ממתכת אחרת, וחוק הוא מטבע שכאשר שתי מתכות כאלו המונחות זו ליד זו מקבלות את חום האש [מתפשטות מחמת החום, ואין רגת ההתפשטות שלחן עדה זו לו, כיון שהן ממתכות שונות] נוצר כנייהן ורם חשמלי ועיר אשר הוא מועבר בחוטים אל צינור המ הסמוך לכפתור המ עליו לחצים בעת הדלקת האש, ורם חשמלי זה ממשיך להוציר ולזרום בחוטים כל זמן שהאש דולקת והמתכות הנ"ל מקבלות חום, אך אם תכבה האש ייפסק ייצור החשמל ולא יהיה זרם. בסמוך לצינור המ יש קפיץ, וכאשר הוא משתחרר נסתם הצינור ואין המג עובר דרכו. ליד קפיץ זה יש מגנט חשמלי, אשר הורם שמגיע אליו מהחוטים הנ"ל נותן לו את תכונת המגנט, והוא מוהיק את הקפיץ באופן שלא יסתום את צינור המ. אם כבתה האש נפסק ייצור הורם



הלכות יום טוב סימן תקכ"א

אליו *ביצד משמחו, הקטנים נותן להם קלות ונאגזים, והנשים קונה להם פגדים ותכשיטין *כפי ממונו. (יח) וחיב להאכיל לגר לתום ולא למנה עם שאר (ו) צניים. (יח) (דין פניית יט) ביום טוב כמו בשבת, ועין לעיל סימן רפח): ג אדם (כ) אוכל (ח) ושותה ושמה ברגל. ולא ימשך בקשר ובזיין ובשחוק וקלות ראש, לפי שאין השחוק וקלות ראש שמחה אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות אלא על שמחה (כא) שיש בה עבודת ה' יוצר: ד [*] ה' ימים ביהדין להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו משוטטים ומתפשטים בגנות ובפרדסים ועל הנקרות, שלא יתקצו שם לאכל ולשתות אנשים ונשים ויבואו לידי עברה, (כב) וכן וזהירו בדבר זה לכל העם שלא יתעברו אנשים ונשים בכתיהם בשמחה ולא ימשכו פנין שמא יבואו לידי עברה, אלא יהיו כלם קדושים":

ט המביאים שם שם
* (דין קלאכה
דעבדים טוב סן
המטה והמלה כמו
בערב שבת וניתנו
לעיל סימן ר"א

באר היטב

הדין מראש השנה, ע"י סימן תקפד ס"א: (ו) צניים. עין זכר פנישת פניחם שהפליג בענש מי שאינו נותן לעני מסעדתו ביום טוב ר"ל. ומי שמתענה ביום טוב צריך ללמד כל היס או לומר תחנון: (י) ושותה. אפילו אם הוא ביצד תשובה ומסגף עצמו בכל ימות השנה שלא לאכל פשר ושלל לשהות יין, בשבתות וי"ט ותקנה ופתיים חיב לאכל ולשתות, ביהדין יצק סימן ע"ב. ועין במהרי"ט ח"ב חלק א"ח סימן ח:

בדין וכתב שכן מוכח ברמב"ם פ"טו מה"ט ט"א, ע"ש. ועין בשו"ת ג"מ מ"ה סימן ע"ד בענין הקבלת פני רבו ברגל כשאנו הולך בלא"ה ללמד ממנו רק להקביל פניו. אין חיב ביהדין שאין בהם קנס ואין אנו יכולים לעלות ולראות להקביל פני השכינה, ומ"מ נכון הוא לעשות כן אצל א"ח ח"ב ביהדין לכן השמיט הכ"ח והט"ע, ע"ש: [*] תפלים ב"ד מ"ב. עין מפרש"י וסוף שנתנו כל מילה פניו לבשל תרומות ומחלות ביום טוב ופתיים ח"ב חלק א"ח סימן ח. ועין בשו"ת ח"ב חלק א"ח סימן ח. ועין במהרי"ט ח"ב חלק א"ח סימן ח:

משנה ברורה

נאמר פה "מקרא קדש" (38): (יח) וחיב להאכיל לגר לתום וכו'. שנאמר (דברים ט"ו) "ותלוי הגור ותיתום וגו'", אכל מי שנוצל בלתי חצרו ואכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לצניים ולמרינפש, אין זו שמחת מצוה אלא שמחת פרסו, ועל אלו נאמר: וזכיתם פלחם אונים להם כל אכליו ישמאו כי להקם לנפשם שמה הוא, ושמחה כזו קלון הוא להם, שנאמר "ויריתי פניו על פניכם ביום חגיגתם" (רמב"ם). וגם בזהר הקדוש מפליג מאד בענש מי שאינו נותן לעני מסעדתו ביום טוב, בתקנה ללמדו, והעתיקו דבר זה כל האחרונים והתפרסם גדל החיוב לכל וישאל, ועל כן אינו מצוי שיאמר עני ביום טוב בלי סעודה, אלא מה נעשה עם האקללים והנדפאים בעיר שמהבזשין לפשט יד ולבקש? ועל כן נהגו פתיים מקומות, שקדם יום טוב הולכין ובוני"ל לבקש העשירים לקבץ עבור אלו המרינפש, ואשרי האנשים שמשמין עין על זה, שמוציין לעצמן ומזכין לכל אנשי העיר: (יח) ודין פניית וכו'. משמע מהרמ"א דרעתו לענין פניית חלום דצריך להענות ביום טוב. ועין באליה ר"פ שהביא בשם דרשות מהר"ש שלא להתענות ביום שיעולין להוכן, מפני שאמר הש"ס: דליקום מקמי פגמי פגמי דפרסי ידוהו וליקא וכו', ומצריך בענין זה, וילבסוף מביא בשם אחרונים דהמנהג שיש להענות, ומכל מקום מסיק לבסוף (יט) דהיבוי דיש עוד צד להקל יש להקל בנה יותר ממשנה: (יט) ביום טוב כמו בשבת. יש שכתבו, (כ) דמי שמתענה פניית חלום, ביון שאינו מקיים מצוה קדש צריך להיות כולו לה', דהנהו ללמד או לומר תפלות ובקשות; אבל בדרבי משה חלק על זה, דכיון דמתענה מקרי כולו לה', ועוד, דהטעם שהתירו להתענות, משום דכיון דנפשו קרה לו התענית ענג הוא לו (39), אס"פ מקרי ל'קם': ג (כ) אוכל ושותה וכו'. ואפילו הוא מסגף עצמו מפני השובה ככל ימות השנה שלא לאכל פשר ושלל לשתות יין, בשבתות וי"ט ותקנה טוב ותקנה (40) חיב לאכל ולשתות (41) ביהדין יצק סימן ע"ב, ועין במהרי"ט ח"ב חלק א"ח סימן ח. ועין במהרי"ט ח"ב חלק א"ח סימן ח. ועין במהרי"ט ח"ב חלק א"ח סימן ח:

שערי תשובה

קטנים, ואף שאין לנו דרכות אפ"ר להם כשאר שנתה, ומ"מ בלי ראשון של יום שיש שמחה לפניו אין מצות שמחה נהג ב' מה"ח רק מרבנו, וידברי המביא דין חקמו ס"ק ד ק"א שגם לילה ראשונה חיוב שפחה כדאיתנהו, ע"ש. וע"ש שכתב דהא דמרתין ס"ב אדם לטהר עצמו בקל אינו נהג כח"ו, ע"ש. ועין בשו"ת יד אלהינו סימן סח שבפ"ר ביהדין הקשה ב"ד סימן שגם שכל הפוסקים השמיטו דין פתיים וקמ"ח פארוסה לא תפסא לו ברגל וגם דלשים מתקנים ג"כ לטהר ברגל, וגם גוף הדין שנתנו לטהר בו, וכתב אלהו פתב ג"כ שאינו נהג כח"ו וכתב שכן מוכח ברמב"ם פ"טו מה"ט ט"א, ע"ש. ועין בשו"ת ג"מ מ"ה סימן ע"ד בענין הקבלת פני רבו ברגל כשאנו הולך בלא"ה ללמד ממנו רק להקביל פניו. אין חיב ביהדין שאין בהם קנס ואין אנו יכולים לעלות ולראות להקביל פני השכינה, ומ"מ נכון הוא לעשות כן אצל א"ח ח"ב ביהדין לכן השמיט הכ"ח והט"ע, ע"ש: [*] תפלים ב"ד מ"ב. עין מפרש"י וסוף שנתנו כל מילה פניו לבשל תרומות ומחלות ביום טוב ופתיים ח"ב חלק א"ח סימן ח. ועין בשו"ת ח"ב חלק א"ח סימן ח. ועין במהרי"ט ח"ב חלק א"ח סימן ח:

באר הלכה

הבדאי אנו צריכין להחמיר בו מלעשות שום מלאכה וכן כל השבחות כמו ביום טוב ראשון (אם לא לערך הולך, וקלציל בריש סימן תע"ד), הינו לענין עצם יום טוב כשקבר בא זמנו, אכל שנתמיר מלאכל ביום טוב ראשון בעת שתאב לאכל (26), כגון בחג השבעות שהיום גדול, ונשוינו לספקא שמה היום חל והוא ערב יום טוב וקרי שאכל בלילה לתאבון. מנין לנו דבר זה? * ביצד משמחו, הקטנים (31) וכו' והנשים (32) וכו'. והאנשים, בזמן שבית המקדש היה קיים היה אוכלין בשר השלמים לשמחה, וכתובים "ונבחת שלמים ואכלת שם ושמחת וגו'", ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין יוצאין ד"י חובת שמחה אלא ביו"ט (33), שנאמר "והיו יושפח לבב אגוש", אכל בשר אין חובה לאכל אפ"ר פנין שאין לנו בשר שלמים, ומכל מקום מצוה יש גם באכילת בשר ביון שנאמר בו שפחה וכן מתקבר מדברי הב"ב וש"א, והמתבר שלא הנפיר בשר, אילו לשיטתה בבית היום, עין שם, ולענין יין ספף על מה שהפיר בפסוק א שצריך לקבץ סעודה על סנין: * כפי ממונו. ואם אין ידו משתה, קנה להם לכל הפחות מנגלים קדשים (34) לכבוד יום טוב וא"ר בשם מהר"ל:

שער הציון

(יט) ועין שם באליה ר"פ מה שכתב עוד לענין ראש חודש ונספח ופורים, אבל שארי אחרונים לא השתיקו דבר זה: (כ) ולפלא על באר היטב שהעתיק בספקא להחמיר ולא נהג בדרבי משה, וגם המנהג אברהם ואלה ר"פ הביאו לדברי הרב"מ משה בסימן תקצו, עין שם: (כ"א) ובכונותיני הרבים נהפוך לקלוקל זה בזמנו באינה מקומות גם בימות החל, ועין גדול הוא, ומי שיש בידו למחות בדאי מחב למחות:



הלכות יום טוב סימן תקכ"ט

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה בערב יום טוב]

לְאָבֵל שֶׁנֶּחְמָדוּ מִלְּאָבֵל בְּיוֹם שָׂבוֹת רֵאשׁוֹן בְּעֵת שֶׁאָבֵב לְאָבֵל וְכוּ' (26). מִיָּד לְנוֹ דָּבָר זֶה (27).

(26) בביאור קושיתו כתב בשו"ת אגרות משה (אורח חיים סי' סח), שבתהילה הקשה שכיון שיום טוב שני אינו אלא מנהג, מדוע יש להחמיר קודם שבת היום טוב להחשיבו כיום טוב. ועוד הקשה, שגם אם יום טוב שני הוא ספק גמור, אין לחסר בכבוד יום טוב ראשון שיש בו חיוב גמור של אכילה ועונג ובפרט אם הוא רעב ומצטער שיש בכך גם איסור, ועוד, שאף בערב יום טוב אין זה איסור אלא רק מצוה להימנע. ותירץ את דעת המג"א, שכוונתו רק לכתהילה לסדר את זמני אכילתו שלא יאכל אחר המנחה, ובכך אין בזה משום זילזול ביום טוב הראשון, וכיון שלכתחילה מצוה לעשות כן, מסתבר שגם בזמן שלא היו בקיאים בקביעות המועדים כך היו עושים, ולכן יש לכך דין של מנהג השייך גם בערב יום טוב שני.

(27) ולגבי המנהג למעט באכילת מצה ביום של יום טוב ראשון של פסח בחוץ לארץ כדי לאוכלה בלילה השני לחיאבון, כתב לעיל (סי' תע"א סי"ק טז) בפשיטות כדעת המג"א שמן הדין צריך להזהר בכך מן המנחה ולמעלה, מפני שהוא ערב יום טוב שני. ובטעם הדבר ביאר בשו"ת אגרות משה (שם), שכוונתו לאסור לא מהמת הדין שאין לאכול בערב יום טוב, אלא משום אכילת המצה, שאף אם היה צריך לאכול ביום חול אסור היה לאכול קודם אכילתה בלילה כדי לאכול את המצה לחיאבון, ולכן גם אם נסבור שהיום שלמחרת אינו יום טוב, מימי יש לו להזהר שלא לאכול היום קודם אכילת המצה.

[משנ"ב סי' ק טז]

דְּלֵא לְאָבֵב קְרָא קְרָעוּ (28).

(28) והקשה על כך בשעה"צ לקמן (סי' תקל"ט סי' ד), שהרמב"ם כתב (פ"ו מהל' יום טוב ה"א) שגם חול המועד נקרא מקרא קודש, וכן הוא גם מנהיג לומר בתפלת מוסף בחול המועד "מקרא קודש וכו' לצאיאת מצרים", וכן כתב המשנ"ב לעיל (סי' תצ"ט סי' ו) שמנהיגו לומר בחול המועד "מקרא קודש". אמנם בעיקר הדין נשאר שאין דין כבוד ועונג בחול המועד כיום טוב, והוסיף במשנ"ב שם (סי' א) שגם הייב לכבד את חול המועד במאכל ובמשתה ובכסות נקיה, שלא יתגב בהם מנהג חול [וראה בשעה"צ (שם) מה שביאר בזה].

[משנ"ב סי' ק יט]

פִּינְיָן שְׂאִינוּ קְנִיָּם תְּפִינְיָן לְכֶסֶם (29) וכו', תְּפִינְיָן עֲנָן הוּא לְוִיט.

(29) לגבי המתענה בראש השנה, כתב לקמן (סי' תקצ"ט סי' א) בשם המג"א שראוי שילמד או יעטוף בתזונות כל היום, וביאר בשעה"צ שם (סי' א) בדעת המג"א, שתענית בראש השנה יותר חמורה מתענית חלום ביום טוב שהיא עונג לו ולכן התענית נחשבת לכס', מה שאין כן תענית מחמת תשובה שאינה עונג ולכן צריך כולו לה'. מאידך, האיר דחה את דבריו, שגם למתענה מחמת תשובה יש תענוג ומקיים בזה את היחזיון לכס'. והוסיף, שלכן כתב במשנ"ב ראוי שילמוד כל היום, שהוא לכתחילה לצאת ידי המחמירים, ומי שקשה לו יכול לסמוך על המקילים.

(30) ולבנות כדי להפיג צער מליב, כתב לעיל (סי' רפ"ח סי' ד) שאם בכיו בא על ידי שמתרגש בחפילתו או מדבקותו בה' עד שזולגות עיניו דמעות, הרי זה מותר. והביא שיש דעות שגם בכיה

להפיג צער מותרת, כיון שעל ידי בכייתו ירוח לו ולא ישהה בצער כל השבת. ודעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פכ"ב סי"א) שאף ביום טוב מותר הדבר ואין זה סותר את שמחת יום טוב.

[ביה"ל ד"ה כצ"ח]

כִּיִּיִּי קְשִׁמְתָן, סְקִטְיָם (31) וכו', וְעֲשׂוּ שְׂאִין פִּיתֵי־הַמִּקְדָּשׁ קָנִים אֵין יִצְאִין יְדֵי חוֹבֵת שְׂקִתָּה אֶלָּא בְּיָמֵינוּ (32).

(31) ולפיכך ילד ביום טוב לצורך חיובו, הורה הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פכ"ב סי"א) שמותר, אף שבכך גורם לו שלא ישמח, שכן כתב הרמב"ם (פ"ו מהל' יום טוב ה"ב) שנצטוו על שמחה שיש בה עבודת הוצ'ר.

(32) ולגבי חיוב אשה במצות שמחת יום טוב, כתב בשו"ת רעק"א (השמיטות לסי' א) שדעת הראב"ד (פ"א מהל' חגיגה ה"א) שאין לה חיוב לשמח, אלא הוא חיוב המוטל על בעלה לשמחה. הלחם משנה (פ"ד מהל' מעשה הקרבנות ה"ד) ביאר בשיטת הרמב"ם שהיא עצמה חייבת במצות השמחה. וכן כתב בשו"ת שאגת אריה (סי' טו) שהאשה חייבת במצות השמחה כמו האיש [וכן סתם המשנ"ב לעיל (סי' טז), וראה מה שכתבנו שם].

והוסיף הרעק"א שאף לפי הלחם משנה בשיטת הרמב"ם שחייבת היא בשמחה, מימי אינה חייבת לאכול פת, ועל כן אם שכחה להזכיר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון אינה צריכה לחזור ולברך. והפתחי תשובה (סי' קפ"ח סי' ז) כתב שחייבת לאכול פת, וממילא צריכה לחזור ולברך. והורה הגר"י אלישיב (מבקשי תורה יום טוב עמ' רמ"א) שהלכה ברעק"א, אבל הרוצה להחמיר על עצמה תיטול ידיה שנית לטעוה, ותאכל ותברך ברכת המזון ותזכיר 'יעלה ויבוא', ובשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' יח) כתב כדעת הרעק"א, שאף אם נשים חייבות בשמחה, מימי אינן חייבות באכילת פת, ולכן אינן צריכות לחזור ולברך.

(33) ושעור הדין שצריך לשחות לצורך מצות שמחת יום טוב גם בכל יום מימות חול המועד, כתב הגר"י אלישיב (מכתב בקובץ מבקשי תורה ח"ב עמ' רע"ג) שהוא רביעית. מאידך, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פכ"ב סי"א) שאף בפחות מרביעית יצא ידי חובה, כיון שכל בנות של יין היא משמחת, וכן דעת השבט הלוי והגר"ה קניבסקי (לקט הלכות יום טוב פ"א ה"ב ב, מהגר"א דינר).

ולגבי שתיית מיץ ענבים, העת הגר"י אלישיב (שבות יצחק פסח פ"א אות ד) שאין יוצאים בה ידי שמחת יום טוב, אמנם אם מערב בו יין עד שמורגש האלכוהול היטב יוצאים בו ידי חובה. וכן הביא (שם) בשם הגר"מ פיינשטיין שמיץ ענבים אינו נחשב ליין לגבי דין זה, אמנם מי שנהנה בשתייתו מקיים בכך מצות שמחה כמו בשאר דברים שמשמחים אותו.

[ביה"ל ד"ה כפ"ן]

מִנְעִלִים תְּדַשִּׁימִם (34).

(34) וכיון ששמחת הנשים היא דוקא בבגד חדש או לכל הפחות מנעלים חדשים, הורה הגר"י אלישיב (לקט הלכות יום טוב פ"א ה"ד) שגם אם כבר יש לה בגד ליום טוב מהריב לקנות לה בגד חדש, אבל אין די בכך שיקנה לה ספר או פרחים וכו'. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' פ אות א) כתב שאם כבר יש לה בגד ליום טוב, אין חיוב לקנות לה בגד חדש, וישמחנה בדברים אחרים. המשך בעמוד הבא



הַלְבוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תַּקְנֵט

ביאורים ומוספים המשך

וכן דעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים סי' תרע ס"ק ד) וכן כתב במשנ"ב [ביצחק יקרא].

36) ולענין מצות השמחה באכילת בשר בפורים, ראה לקמן (סי' תרצו ס"ק כד) ומה שכתבנו שם.

37) ולנבי יחיד שגזר על עצמו שלא לאכול בשר בימים מסוימים, וחל בהם יום טוב, כתב לקמן (סי' תקעב ס"ק ו) שכיון שאין חיוב לאכול בשר אפילו בשבת ויום טוב, חלה קבלתו ואינו חייב לאכול.

[משנ"ב ס"ק כא]

קצת שמתקם אָז יותר ויותר משבחין להקדוש-ברוך-הוא אֲשֶׁר שֶׁמֶקֶם³⁸.

38) ובגדר שמחה זו, כתב הגר"א קוטלר (משנת רבי אהרן ח"ג עמי נו) שהיא שמחה על אהבת ה' יתברך אותנו, והשייכות וההתקרבות שלנו אליו על ידי התורה.

וכן הורה הגר"ח קרליץ (חוט שני יום טוב פכ"ב ס"ק ב), שאם אין לה צורך בבגד חדש ישמחנה בדברים אחרים.

והיוב זה הוא חיוב המוטל על הבעל, ומשום כך הורה הגר"ח קרליץ (שם) שאין האשה יכולה למחול עליו. מאידך, הגר"ח קניבסקי (שונה הלכות תורת המועדים ס"ק י אות ג) הורה שאם מוחלת לו אינו חייב לקנות לה בגד חדש, אלא שהבעל הפסיד את המצוה.

[משנ"ב ס"ק כ]

בשבתות וימים טובים (הַנְּקֵה³⁵ ופּוֹרִים³⁶) תִּכְבֵּ לְאָכַל וְלִשְׁתוֹת³⁷.

35) אמנם, בהלכות חנוכה לקמן (סי' תרע סעי' ב) על נדון דבר השור"ע והרמ"א האם יש מצוה קצת בריבוי סעודות בחנוכה, לא ציין המשנ"ב שיש חיוב אכילה ושתייה. וביאר הגר"ח קרליץ (חוט שני - שבת - חיד עמי שנט) שפשוט שאין מצוה לאכול בשר ולשתות יין בחנוכה, אלא כונת המשנ"ב שאם אינו אוכל בשר או שותה יין מחמת סיגוף הרי זה כמעט, ובחנוכה אסור להתענות,

